

Sopron bombázása, avagy ami emlékeimből megmaradt.

1944. március 19-én nagy dübörgésre ébredtünk. Közvetlen ablakunk alatt kivont szuronnyal a német katonaság rohant. Tehát elfoglalták városunkat. Egy idő múlva a Halász utcába mentem friss tejért. Minden középület előtt 2 szuronyos német katona. Halász utcai iskola előtt is. Egy kapuban egy asszony lelkenedett a németekért, mondván végre itt vagytok, már vártunk. (Nem gondolta, hogy fiát SS katonának viszik, s évek múlva hazáját is kénytelen elhagyni!?)

Mikor a németek vették át a hatalmat, megindult a zsidóüldözés. Megnyíltak a gettók, ahová begyömöszölték őket. Állattal jobban bántak, mint velük. Mikor házunk előtt tereltek egy csoportot, nagybátyám vasutas kollégája is köztük volt (Nussbaum).

Októberben Hitler magához kérte Hortyt. Az alatt a nyilasok vették át a hatalmat. Megindult a fosztogatás. Gyógyszergyűjtés címén vittek mindent, ami tetszett. Mikor nálunk is kiforgatták a fiókokat, Pepi fivérem éjszakai műszak utáni álmát aludta. (Vasúti forgalmista volt.) Azt állították, hogy zsidót rejtegetünk. Nem gondoltak arra, hogy másnak is lehet fekete hullámos haja? Alig győztük igazolni bátyámat.

1944. december 6. gyönyörű napos idő volt. (Akárcsak ma, 59 évvel később.) Addig nem vettük komolyan a riadót, de tudtuk, hogy a Szálasi kormány Sopronba menekült, illetve Brennbegbe. Hamarosan jöttek a súlyos angol gépek. Sűrűn hullottak a bombák. Iszonyú volt hallgatni a pusztulást. Azt hittük, kő kövön nem marad. Mikor elcsendesedett minden, feljöttünk a kertben ásott bunkerből, a vasút felőli részről sűrű fekete füst szállt. Nagyon megijedtünk. Fivérem szolgálatban volt. Az állomás környékét bezárták, hisz mindenki kereste a hozzátartozóját, mert sok halott feküdt a sínek között is. Az állomás alatti pincében hála Isten megmaradtak. Bácskay állomásfőnök családjával volt Pepi bátyám. A légnomás kinyomta a kéményajtót, a koromtól

felismerhetetlenek voltak. A Bácskay kislány fehér bundája minden volt csak nem fehér! De kit érdekelt? Életben maradtak! Öcsémnek megmondták a kordonnál, hogy él! Egy óra múlva halálsápadtam hazaért. Volt nagy öröm. Aznap még egy Istencsodája volt. Miska öcsém a soproni tüzéreknel volt újonc. Aznap szabadságon volt, mert ő vágta le a disznót. Csapata a Lövérekbe menekült a megásott árkokba. Az árkok szőnyegbombázást kaptak. 14 szobatársa hunyt el. Ha nincs szabadságon, bizony odavész. Édesanyám hálálkodhatott, hogy a 2 fia megmaradt. Ezen a napon kapott telitalálatot a Bérczi Rezső vasutas. Munkából hazatérve családi háza helyén (Csengery utca) egy mély bombakráter volt. Háza telitalálatot kapott. Benne veszett felesége, 10 és 12 éves gyermekei és hát az egész otthon! Egy perc alatt családja, otthona megsemmisült!

Másnap reggel a Domonkosokhoz mentem misére. Az utcán elszórva állatok tetemei, (félig lebombázott házak romjai között, még állt egy szék, szekrény), részben a földön. Mikor beléptem a templomba, zsúfolva volt a hajléktalanokkal. Elcsigázva néztek maguk elé. Takaró volt az egész vagyonuk. A halottakat a temető csarnokába fektették, hogy ki-ki megtalálja az elveszett hozzátartozóját. Kit nem tudtak igazolni a tömegsírba került. Az élet ment tovább.

1945. március 4-én volt egy nagyobb angol bombázás. Ekkor inkább a műutat bombázták. Hitler útnak nevezték, mert a határ felé vezető utat állítólag Hitler parancsára építették. (Lackner utca hosszabbítása a határig.) Káposztás utcai házam melletti telekre esett egy nagy angol bomba. A ház, úgy ahogy megmaradt csak 10 cm-t csúsztak odébb a falak. A gödör olyan mély volt, hogy 10 autót, döglött állatokat szórtak bele. Szóval a város odahordta a törmeléket. Olyan nagy földtömeg esett udvarunkra, hogy eltemette a kutat (vízvezeték még nem volt), lakás-, pincelejáratot befödte. Jöttek a pamutgyárból, szabaddá tenni a kutat, bejáratot.

Később édesanyám 6-7 falusi legényt fogadott, kik kézi lapáttal heteken keresztül belapátolták a gödröt.

Ezt a telket kb. 10 év múlva a sportpálya bekebelezte.

Következett 1945. március 28. Esküvőm április 1-jén húsvétra volt tervezve. Mivel rohamosan közeledett a front, jobbnak láttuk előbbre hozni. Szűkebb családi körben (20-an) szerdán esküdtünk. A front közelsége miatt, felbolydult a város. A német katonaság kapkodva menekült. A lakosság jó része is elhagyta az országot.

Az ígért hintó, amit Vanek Károly, akkori kenyérgyáros felajánlott, már nem volt aktuális. Gyalog mentünk, hisz nem volt messze a zárda templom. A portán átöltöztem fehérbe, fátyolba s a zárda udvarán mentem a templomba, ahol a rokonság már várt. Az udvaron az apácák sorfalat álltak, ilyesmi még nem volt, hogy a nővérek sorfalat álltak végig. Ugyanúgy jöttem vissza. Asztalhoz ültünk. Az első fogásnál a temető felől megrázkódott a föld.

A front közelsége miatt már nem riadóztak. Hamarosan futva menekültünk a pincébe. Bizony jócskán repültek a bombák. Ez már orosz apró bomba volt, de sok esett. Hallottuk felettünk a tányércsörömpölést. Közben kinéztünk a pince ajtón. A Sztalingyertyya nappali fényt adott a városnak. Annyira féltünk, hogy hordók közé, prés alá is bújtunk. Azt hittük itt a vég! Mikor elcsendesedett, a vendégek izgatottan mentek haza, vajon mi vár rájuk, áll-e még a házunk? Mi is lepihentünk, de 11 óra felé újabb bombaeső volt. Pincében megágyasztunk, pihenni. Reggelig csend volt. Csak azt láttam, hogy édesanyám egész éjjel hurcolkodott. Ami mozdítható volt, mindent lehordott. Férjem és bátyám is hordtak le mindent, amit lehetett a pincébe. Egyedülálló ház volt, ablak ajtó nem volt. Édesanyám elment egy ismerőshöz, kinek a Virág völgyben berendezett nyaralója volt. Vindelyben iratokat és ékszereket ástunk el a nyaralóban. Amit lehetett élelmet is vittünk. Mivel a nyaraló magasan feküdt, végignéztük a Pozsonyi úton lévő orosz-német tankharcot. Közben egy égő repülő is lezuhant a

Fertő táján. Alaposan benne voltunk a háborúban. Árkot ástunk, de ha megszólalt a sziréna Bundás kutyánk volt az első, aki elbújt!

Mivel férjem és bátyám vasúti egyenruhában voltak igazolvány nélkül, állandó bombazáporban, árokban csúszva mentek vissza a házunkhoz. Nagyon izgultunk, visszaérnek-e? Mesélték, hogy rengeteg halott fekszik mindenhol, hisz állandóan estek a bombák. Házunk kerítése mellett 17 magyar katona teteme feküdt. Biztos a laktanyából menekültek. Egyik katonának szétrepedt a hasa, fejét valahol távol lapátolták össze. Édesapám már nem élt, így ruháját elől hagytuk. A menekülő katonák legalább civilben mentsék életüket. Egy német a hidasban bújt meg. Orosz meglátta, agyonlőtte!

1945. március 31. síri csend. Bombázás megszűnt. Mi lesz? Reggel felkelve bábeli zűrzavarra ébredtünk. Kb. 10 m-re egy keskeny ösvényen nyomult az orosz hadsereg. Nemsokára puskával benyomták az ajtót. Egy ruszki körülnézett kérdezte „partizánó? „s elment. Édesanyám megkínálta borral, kolbásszal. De előbb anyámnak kellett megízlelni, hogy nem mérgezett-e. Mikor elment azt hittük minden oké! Jött két mongol és kérdezték „ponyi, ponyi? „Nincs lovunk, mondtuk és elmentek. Nemsokára hangszóróval összehívták a népet. Mindenki menjen haza, s foglalja el a munkahelyét. Hazamenet a Virágvölgyi úton nagy kupac kibelezett óra feküdt. Lackner utcában vonult az orosz a határ felé. Kérdeztek hány km Germánszki? Közben férjemet a kocsira tették, hogy vigye őket a Theaterbe, mert nekik zene kell. Míg bementek, a férjemnek sikerült megszöknie. Házunkba nem mehettünk. Senki a környéken. Zárda is tele volt menekült emberekkel. Egyik ablakon kinéz Sümegi néni és átküldött a szomszédba, ahol 8-10 nagymama maradt otthon. Örültek is nekünk, mert fiatalok voltunk és 3 férfi is velünk volt. Tehát a pincében berendezkedtünk alvásra. Hamarosan megnyílt a Sztalinkonyha a vasúton. Lencse püré – borsó püré. A lényeg, volt meleg ételünk. Hónapokig volt a Vitnyédi utcai házunk (most a VasVilla áll a helyén) az orosz kórháznak fertőtlenítője. A melegágyi gyékényeket egyik szomszéd házba vitték, ahol a hadifogoly németek pihentek.

Nappal a kertészetben aggatták a fertőtlenített ruhákat. Végignéztük, ahogy a hordóinkat (kb. 200 hl) vitték a sörgyárba. Egy ruszki (barisnya) kocsira dobta az új süllyesztős varrógépet. Két részeg orosz órát kért. Zsebórát adtunk, de nem kellett. Nem ez kell, doxa óra, ha nem lesz, levegőbe repül a ház magyarázták. Sikerült azt is szerezni s elmentek.

Vittek a kórházakba éjjel-nappal dolgozni. Még 15 éves amputált is volt. Az óvónőképzőben (minden nagy épület kórház volt), perzsaszőnyegek úsztak a WC vizeletben. A mai Erdészetiben az ablakon öntötték ki az ételmaradékot. Már elérte az ablakot. Hogy mennyi légydarázs volt, el lehet képzelni. Hisz meleg nyár volt!

Édesanyám tisztogatta a melegágyakat az üvegszilánktól, hogy ősszel veteményezhessen. Közben lakhatóvá tettük a Káposztás utcai házunkat. Lovak voltak a szobában, a konyhában tüzet raktak. Nyílt tűz! Szekrények felfordulva WC-nek használták. Pincében egy porcellán üvegkereskedő tárolta áruját. Kibombázott néném, pehelypaplanokat, szőnyeget hozott a pincébe. A paplant felhasogatták, s elkeveredett az üveggel. Zuppancsics Vali (a világhírű Zuppancsics Miklós lánya) gyönyörű szőnyegei, amit a pincében tárolt, eltűntek. Mikor már kimertünk menni, meglátogattuk a férjem családját. Csak bámultam. Ez is van? Képek a falon, szőnyegek a padlón. A ruszki lány zsákszámra hordta el ruháimat, mikor jeleztem, hogy az enyém, majdnem megvert. Később jöttek krumplit hámozni az asszonyok, akkor hallottam, hogy kik haltak még meg. Akkor tudtam meg keresztanyám, Golubichné (Garád Róbert édesanyja) halálát is.

2003. december 6.

Németh Lajosné
Raffensperger Anna